

Άρειος Πάγος 879/1973, Τμ. Β'

Πηγή: Ε.Ε.Δ. 33/74 σελ. 71, ΝοΒ 22/74 σελ. 357

Περίληψη: Εφ' όσον δεν απεδείχθη ότι η εκδήλωση της ασθένειας (διάτρησις στομάχου και περιτονίτις), εξ ης επήλθεν ο θάνατος του παθόντος, υπήρξεν απότοκος των συνθηκών, υφ' ας ειργάζετο ούτος, δεν υφίσταται ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος εν τη εννοία του άρθρου 1 του νόμου 551. - Δεν συνιστά έγγραφον εν τη εννοία του άρθρου 432 Κ.Πολ.Δικ. η έκθεσις πραγματογνωμοσύνης.

Απόφαση Δικαστηρίου

Προεδρεύων ο Αντιπρόεδρος κ. ΚΙΜ. ΠΑΥΛΙΔΗΣ

Εισηγητής ο Αρεοπαγίτης κ. ΣΠ. ΓΑΓΓΑΣ

Δικηγόροι οι κ.κ. Γεώργ. Χοϊδάς, Μαρ. Σοφιανός

Ατύχημα εκ βιαίου συμβάντος, κατά την αληθή έννοιαν του άρθρου 1 του ν. 551, αποτελεί η σωματική βλάβη, ήτις έσχεν ως συνέπειαν ανικανότητα προς εργασίαν ή τον θάνατον του εργαζομένου, εφ' όσον επήλθεν εξ αιφνιδίου και απροβλέπτου γεγονότος, ως τοιούτου συνιστώντος αιτίαν ξένην προς τον οργανισμόν του παθόντος, και λαβόντος χώραν εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής. Τοιούτον δε γεγονός, επομένως βίαιον συμβάν, αποτελεί και η εν τη εκτελέσει της εργασίας ή εξ αφορμής αυτής εμφάνισις εκτάκτων και απροβλέπτων, κατά την συνήθη των πραγμάτων πορείαν, συνθηκών, δυναμένων να επιφέρουν ασυνήθη του οργανισμού καταπόνησιν, αφού και εν τη περιπτώσει ταύτη, εάν πράγματι εν τη συγκεκριμένη περιπτώσει επήλθε τοιαύτη καταπόνησις και εξ αυτής προεκλήθη το ατύχημα, όπερ δεν θα επήρχετο υπό την συνήθη εκ της απασχολήσεως καταπόνησιν, υπόκειται αιτία αυτού ξένη προς τον οργανισμόν του παθόντος.

Εν προκειμένω, καθά δείκνυται εκ της προσβαλλομένης αποφάσεως, ο σύζυγος της εναγούσης, υπηρετών ως θαλαμηπόλος επί πλοίου της αναιρεσιβλήτου εταιρείας και από 16.2.1968, ότε απελύθη ως μάγειρος, εξετέλει και καθήκοντα μαγείρου, προς εξυπηρέτησιν των 17 μελών του πληρώματος, εργαζόμενος μεν επί 12 και πλέον ώρας ημερησίως (από 5 π.μ. μέχρι 5.30 μ.μ.), αλλά τυγχάνων της βοήθειας, διά το μαγειρείον, βοηθού μαγείρου και διά την υπηρεσίαν θαλαμηπόλου δύο βοηθών, μέχρι της 6.3.1968, ήτοι επί είκοσιν ημέρας, ότε αισθανθείς σφοδρούς πόνους περί ώραν 6,30 μ.μ. εις την κοιλιακήν χώραν έπαυσεν εργαζόμενος, κατακλιθείς. Περαιτέρω, καθά εγένετο ανελέγκτως δεκτόν, κατεβλήθη αμέσως μέριμνα παρά του πλοίαρχου, ζητήσαντος διά του ασυρμάτου του ιατρικήν συνδρομήν από παράκτιον σταθμόν Ρώμης, ήτις απετέλει και την εκ των περιστάσεων ενδεδειγμένην, καθά εκρίθη, δεδομένου ότι η πλησιεστέρα ακτή, ως εγένετο ανελέγκτως δεκτόν, απείχε υπέρ τα 750 ναυτικά μίλια, και με την ταχύτητα μεθ_ης έπλεε το πλοίον των 16 ναυτικών μιλίων θα απητούντο δύο και πλέον ημέραι, διά να καταστή δυνατή η παροχή εις την ξηράν ιατρικής περιθάλψεως, μετά δε την λήψιν απαντήσεως βάσει των διαβιβασθέντων διά του ασυρμάτου συμπτωμάτων εφηρμόσθησαν αι ληφθείσαι οδηγίαι (καρδιοτονωτικά φάρμακα, λάβδανον και τεμάχια πάγου) και ο ασθενής διήλθεν ήρεμον νύκτα υπό την συνεχή παρακολούθησιν του πλοίαρχου και υποπλοίαρχου. Την πρωίαν, όμως, περί ώραν 8 και 20' η κατάστασις επεδεινώθη αιφνιδίως και ο ασθενής ήρχισε να κάμνη εμετόν, εξ ου λόγου ο πλοίαρχος μετά δεκάλεπτον από της τοιαύτης επιδεινώσεως εζήτησεν από τα παραπλέοντα πλοία, εφ' όσον διέθετον ιατρόν, να επικοινωνήσουν εσπευσμένως. Εις την τοιαύτην έκκλησιν απήντησε Ρωσικόν δεξαμενόπλοιον και αμέσως εν συνεχεία τα πλοία έλαβον κατεύθυνσιν προς κοινόν σημείον συναντήσεως, ης επιτευχθείσης ανήλθεν επί του πλοίου της αναιρεσιβλήτου ο ιατρός του Ρωσικού πλοίου περί ώραν 9 και 45', διαπιστώσας τον επελθόντα, ήδη, από της 9 ώρας και 20' θάνατον του ασθενούς λόγω διατρήσεως του στομάχου και περιτονίτιδος. Τέλος, υπό τα δεδομένα ταύτα, η προσβαλλομένη ήχθη εις το πόρισμα ότι καιτοι εκτάκτως και απροβλέπτως ο παθών επί 20ήμερον προ της εκδηλώσεως της ασθένειας απησχολήθη υπερωριακώς επί τέσσαρας και πλέον ώρας ημερησίως, εκτελών εκτάκτως και καθήκοντα μαγείρου, εκτός των τοιούτων θαλαμηπόλου, δι' α προσελήφθη, εν τούτοις, εν όψει του ότι αι εργασίαι αύται απέβλεπον εις την εξυπηρέτησιν μόνον του εκ 47 ανδρών πληρώματος και εις ταύτας ο παθών εβοηθείτο υπό τριών εισέτι προσώπων, ενός βοηθού και δύο θαλαμηπόλων, ο τελευταίος ούτος δεν κατεπονήθη βαρύτερα και η εκδήλωσις της ασθένειας, εξ ης επήλθεν ο θάνατος αυτού, "δεν υπήρξεν απότοκος" των ως άνω συνθηκών, αίτινες προηγήθησαν τούτου.

Υπό τα ούτω γενόμενα δεκτά η αιτίασις ότι η προσβαλλομένη απόφασις παρεβίασε την διάταξιν του άρθρου 1 ν. 551, αποφηνάμενη ότι τα προηγηθέντα της εκδηλώσεως της ασθένειας περιστατικά δεν φέρουν τον χαρακτήρα βιαίου συμβάντος, είναι απορριπτέα, προεχόντως ως αλυσιτελής, αφού το διατακτικόν της προσβαλλομένης επαρκώς στηρίζει το εκ των αποδείξεων

ανελέγκτως συνταχθέν πόρισμα ότι αι ως άνω διαλαμβανόμενοι συνθήκαι εργασίας κατά το προ της εκδηλώσεως της ασθένειας εικοσαήμερον, καίτοι συνιστάμενοι εις έκτακτον και ασυνήθη επί τετράωρον ημερησίως υπερωριακήν απασχόλησιν και επιπρόσθετον εργασίαν μαγειρίου, υπό τας ως άνω ανελέγκτως γενομένας δεκτάς ειδικάς περιστάσεις δεν προέκάλεσεν εν τη συγκεκριμένη περιπτώσει βαρυτάτην καταπόνησιν, επομένως υπερκόπως, περαιτέρω δε ότι ως εκ τούτου και των εν γένει αποδείξεων δεν απεδείχθη ότι η εκδήλωσις της ασθένειας (διάτρησις στομάχου και περιτονίτις), εξ ης επήλθεν ο θάνατος του παθόντος, υπήρξεν απότοκος της υπό τας ως άνω συνθήκας εργασίας. Όθεν, είναι απορριπτός ο υπό στοιχ. Β' λόγος αναιρέσεως ο διαλαμβάνων την τοιαύτην αιτίασιν, ως και η εν τω αυτώ λόγω αιτίασιν περί στερήσεως νομίμου βάσεως, αφού σαφώς αιτιολογείται η απόκρουσις εφαρμογής της διαληφθείσης διατάξεως ουσιαστικού νόμου, ως εκ του ότι δεν απεδείχθη ύπαρξις αιτιώδους συναφείας μεταξύ των ως άνω συνθηκών εργασίας, αίτινες προηγήθησαν, και της εκδηλώσεως της ασθένειας, εξ' ης προήλθεν ο θάνατος του παθόντος.

Η αναιρεσιούσα διατείνεται ότι προέτεινε διά της αγωγής, ότι η εκδήλωσις της ασθένειας έλαβε χώραν την 3ην Μαρτίου και επομένως ότι ο παθών ειργάζετο μέχρι της 6ης Μαρτίου υπό εκτάκτου συνθήκας, καθό ασθενής, και δη κατά παράλειψιν υπαίτιον του πλοιάρχου, εξ ης ευθύνεται και η εργοδότης, να λάβη τα εκ των ισχυόντων νόμων μέτρα ασφαλείας προς προστασίαν της υγείας των εργαζομένων εις πλοία, και δη παρέλειψε να απομακρύνη από της 3ης Μαρτίου τον παθόντα εκ της εργασίας, ως ώφειλε, και να καταπλεύση εις τον πλησιέστερον λιμένα προ της επελούσης την πρωίαν της 7ης Μαρτίου διατρήσεως του στομάχου και περιτονίτιδος, ως επίσης ώφειλε και ηδύνατο, έστω και εάν ο πλησιέστερος λιμήν απείχε περί τα 750 ναυτικά μίλια, και περαιτέρω ότι η υπό τοιαύτας συνθήκας εκτέλεσις της εργασίας συνιστά βίαιον συμβάν, αυτοτελώς θεμελιούν την περί αποζημιώσεως κατά τον ν. 551 αποζημιώσιν, και αν δεν προηγήθη βαρυτάτη καταπόνησις εκ της υπερωριακής και επιπροσθέτου εργασίας, εφ' όσον λόγω της τοιαύτης παραμελήσεως των επιβαλλομένων μέτρων επήλθεν η διάτρησις του στομάχου και συνεπεία ταύτης ο θάνατος του παθόντος, εξ αφορμής της εργασίας. Εξ άλλου, καθά δείκνυται εκ της προσβαλλομένης αποφάσεως, αύτη ανελέγκτως εδέξατο ότι η εκδήλωσις της ασθένειας έλαβε χώραν "το πρώτον" περί ώραν 6 και 30' μ.μ. της 6ης Μαρτίου, ότι ο παθών απεμακρύνθη αμέσως της εργασίας, ότι ελήφθησαν αμέσως μέτρα περιθάλψεως, και ότι ταύτα ήσαν τα επιβαλλόμενα, καθ' όσον η απόστασις εκ του πλησιέστερου λιμένος απήτει χρόνον τοποθετούντα την άφιξιν εις αυτόν μετά διήμερον και πλέον, ενώ ο θάνατος επήλθε μετά 14 περίπου ώρας. Κατ' ακολουθίαν η προσβαλλομένη έλαβεν υπ' όψιν τα συνιστώντα την τοιαύτην βάσιν της αγωγής γεγονότα και απέκρουσε ταύτα εκ του πράγματος, και ως εκ τούτου είναι απορριπτέα η περί του αντιθέτου εν τω υπό στοιχ. Γ' του εγγράφου της αναιρέσεως λόγω αιτίασης.

Κατά την αληθή έννοιαν της παραγρ. 20 του άρθρου 539 Κώδ. Πολ. Δικ. παραμόρφωσιν αποτελεί η παραδοχή ως περιεχομένου του εγγράφου διαφόρου του αληθούς τοιούτου και ουχι η τυχόν εσφαλμένη εκτίμησις αυτού, γενομένου δεκτού ως ακριβώς έχει, ως εγγράφου νοουμένου του κατά το άρθρον 432 Κώδ. Πολ. Δικ. τοιούτου, επομένως του διαλαμβάνοντος δηλώσεις των διαδίκων ή και τρίτων προ της δίκης, όμως και ανεξαρτήτως αυτής γενομένας, περί παρωχημένων γεγονότων, οίον δεν συνιστά το έγγραφον της εκθέσεως πραγματογνωμοσύνης, δι' ου παρέχεται γνωμοδότησις περί των διοριζομένων παρά του δικαστηρίου ως πραγματογνωμόνων επί του εις αυτούς τιθεμένου ζητήματος, καθ' ο αποτελούν ιδιον αποδεικτικόν μέσον διάφορον του εις ο αποκλειστικώς αναφέρεται η παράγρ. 20. Όθεν προεχόντως είναι απορριπτέα ως απαράδεκτος η εν τω αυτώ λόγω διαλαμβανομένη αιτίασις περί παραμορφώσεως της παρά του δικαστηρίου διαταχθείσης πραγματογνωμοσύνης περί των ως άνω αιτίων του θανάτου του παθόντος βάσει των εν τη αγωγή και τω ημερολογίω του πλοίου γεγονότων.

Καθά δείκνυται εκ της προσβαλλομένης αποφάσεως, ίνα αύτη καταλήξη εις το διαληφθέν πόρισμα ότι δεν κατεπονήθη βαρύτατα ο παθών, υπό τας συγκεκριμένας περιστάσεις, υπ' ας απησχολήθη υπερωριακώς, και εις επιπρόσθετον εργασίαν, και ότι ο θάνατος αυτού δεν υπήρξεν απότοκος υπερκοπώσεως προκληθείσης εκ της τοιαύτης εκτάκτου απασχολήσεως, έλαβεν υπ' όψιν, εκτός της εν αυτή μνημονευομένης ενόρκου καταθέσεως, και πάντα τα επικαλούμενα και προσαχθέντα έγγραφα, εν οίς και τας ενόρκους ενώπιον συμβολαιογράφου ληφθείσας βεβαιώσεις, την από 16.12.1968 έκθεσιν του αντιπλοιάρχου Λιμενικού Σώματος Π.Γ., την από 10.12.1970 έκθεσιν πραγματογνωμοσύνης και τα υπό των διαδίκων εκτεθέντα, ουδεμιιάς καταλειπομένης αμφιβολίας ότι ελήφθησαν υπ' όψιν και τα εν τω υπό στοιχ. Α' του εγγράφου της αναιρέσεως διαλαμβανόμενα έγγραφα. Όθεν είναι απορριπτέα η περί του αντιθέτου αιτίασις*.

* Επικυροί την υπ' αριθμ. 1207/1972 απόφαση του Εφετείου Αθηνών.

Σχόλιο: Η ανωτέρω δημοσιευομένη απόφασις του Αρείου Πάγου, δίδουσα τον ορισμόν του εργατικού ατυχήματος, απαιτεί όπως η σωματική βλάβη, ήτις έσχεν ως συνέπειαν ανικανότητα προς εργασίαν ή τον θάνατον του εργαζομένου να "επήλθεν εξ αιφνιδίου και απροβλέπτου γεγονότος". Δέχεται δηλαδή ότι δεν αρκεί το γεγονός να είναι αιφνίδιον, αλλά πρέπει να είναι και

απρόβλεπτον, διά να υφίσταται εργατικόν ατύχημα εν τη εννοία του νόμου 551/1915. Αντιθέτως κατά τον Χρ. Οικονόμου (ίδετε "Δίκαιον εργατικών ατυχημάτων και επαγγελματικών νόσων" § 99 σ. 120) εν τη εννοία του αιφνιδίου γεγονότος, όπερ είναι το αντίθετον του προοδευτικού και λανθάνοντος, περιλαμβάνεται και το απρόβλεπτον. Περί της εννοίας του εργατικού ατυχήματος ίδετε τας υπ' αριθ. 517/1960 (ΕΕΔ 20, 30) και 303/1968 (ΕΕΔ 27, 866) αποφάσεις του Αρείου Πάγου, αίτινες δεν ομιλούν περί "απροβλέπτου" γεγονότος.